

TAJEMSTVÍ PRAVOPISU

pracovní sešit pro 4. - 5. ročník

Hana Mühlhauserová

Ilustrovali:

Marcela Konárková

Miroslav Řezník

Radka Vozničková

PODĚKOVÁNÍ: Srdečně děkuji paní učitelce Mgr. Romaně Tylečkové za profesionální spolupráci, cenné rady i připomínky a precizně odvedené korektury. Dík patří také všem žákům 5. třídy ZŠ Krmelín, kteří jednotlivé úkoly v rámci výuky ověřovali.

OBSAH:

1. PŘÍBUZNÁ SLOVA KE SLOVŮM VYJMENOVANÝM	5
2. KONCOVKY PODSTATNÝCH JMEN RODU STŘEDNÍHO	36
3. KONCOVKY PODSTATNÝCH JMEN RODU ŽENSKÉHO	46
4. KONCOVKY PODSTATNÝCH JMEN RODU MUŽSKÉHO	56
5. SHODA PODMĚTU S PŘÍSUDKEM	72
6. KONCOVKY PŘÍDAVNÝCH JMEN	90
přídavná jména měkká	96
přídavná jména tvrdá	99
7. PRAVOPISNÉ SLOVNÍKY	110
vyjmenovaná a příbuzná slova	110
koncovky podstatných jmen	116
koncovky přídavných jmen	119
8. ŘEŠENÍ ÚKOLŮ A NÁPOVĚDA	121
9. POSTUP PŘI PSANÍ I, Y	127

1. DĚTI VYRAZILY NA STRAŠIDELNÝ HRAD.

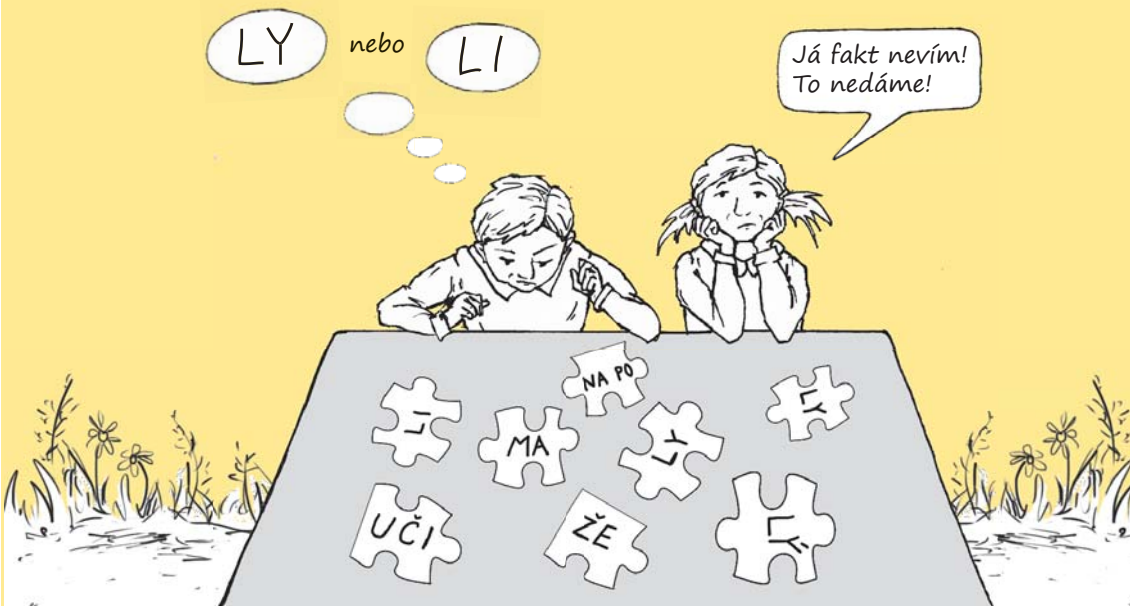
2. PO CESTĚ PLNILY ÚKOLY.

Co to je
za kytku?

To je přeci
pampeliška!

3. NA STANOVIŠTI S PUZZLEMI SE ZARAZILY, PROTOŽE Z HROMADY SLABIK NEDOVEDLY SLOŽIT SLOVA.

LY nebo

LI

Já fakt nevím!
To nedáme!

MA
UČI
ŽE
LY
NA PO
FI

4. PŘEMÝŠLELY, KDO BY JIM MOHL POMOCI.

Kdo by nám uměl poradit?

5. NAJEDNOU SE PŘED NIMI ZJEVILI HRADNÍ DUCHOVÉ.

Ahoj!

6. AČEK, IČEK A YPSILON JIM SLÍBILI POMOC.

My vám pomůžeme.

7. VZALI JE DO HRADNÍCH VĚŽÍ, KDE SE SKRÝVAJÍ PRAVOPISNÁ TAJEMSTVÍ.

Pojďte s námi a uvidíte.

Ahoj děti,
my jsme vaši kamarádi - hradní duchové.

Já jsem Iček. Jsem strážce měkkého I/Í.
Dbám na to, abyste v I/Í nechybovaly.

Já jsem Ypsilon. Mám na starosti správné
psaní Y/Ý.

Já jsem Aček. Jsem pomocník Ička a
Ypsilonu. Doplnuji je tam, kde je třeba.

Žijeme na tajemném hradě, který má 6
věží. V každé věži se ukrývá tajemství
jednoho pravopisného učiva.

Postupně vás, milí žáci, pozveme do všech věží, abyste cestou pochopili a zvládli veškerá úskalí pravopisu, tedy bezchybného psaní slov i vět. Na cestách vám budeme pomáhat. Když si nebudete vědět rady, můžete využít našich nápověd a „taháků“. Najdete je na barevných dvojstranách a také na konci sešitu v podobě pravopisného slovníčku nebo řešení úkolů. Ničeho se nebojte, vše společně zvládneme. S chutí do toho, půl je hotovo!

PŘÍBUZNÁ SLOVA

1. ZOPAKUJ SI VYJMENOVANÁ SLOVA.

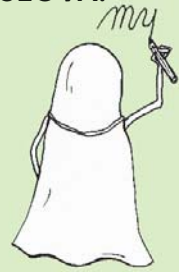
Maluj!

Vyjmenuj!

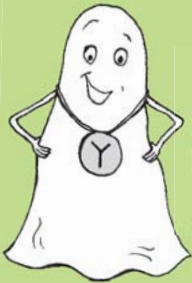

Najdi v textu!

Piš!

2. VYSVĚTLI DEFINICI PŘÍBUZNÝCH SLOV.

Pozor na stejný kořen a společný význam!

3. VYHLEDÁVEJ PŘÍBUZNÁ SLOVA KE SLOVŮM VYJMENOVANÝM. TVOŘ SEZNAM PŘÍBUZNÝCH SLOV.

Vyhledej příbuzná slova.

Rodinu Myšákových tvoří myš, myšák a malá myšička.

4. ODŮVODŇUJ A PIŠ SPRÁVNĚ PŘÍBUZNÁ SLOVA.

MYŠKA je slovo příbuzné od slova MYŠ, proto píšu Y.

M ŠKA

M SKA

MISKA není příbuzné slovo, proto píšu I.

Duchové vedou děti na příbuznou věž. Po cestě je naučí psát příbuzná

KE SLOVŮM VYJMENOVANÝM

Vyjmenovaná slova jsou slova, ve kterých píšeme po obojetné souhlásce uvnitř slova **Y/Ý**.

Známe vyjmenovaná slova po:
B, L, M, P, S, V, Z.

Příbuzná slova musí splňovat 2 podmínky:

1. mají společnou část (kořen),
2. jsou si významově blízka.

KOŘEN je **společná část** příbuzných slov (- MYŠ -).

Př.: *MYŠ, MYŠka, MYŠák, MYŠí, MYŠička.*

SEZNAM PŘÍBUZNÝCH SLOV PO M

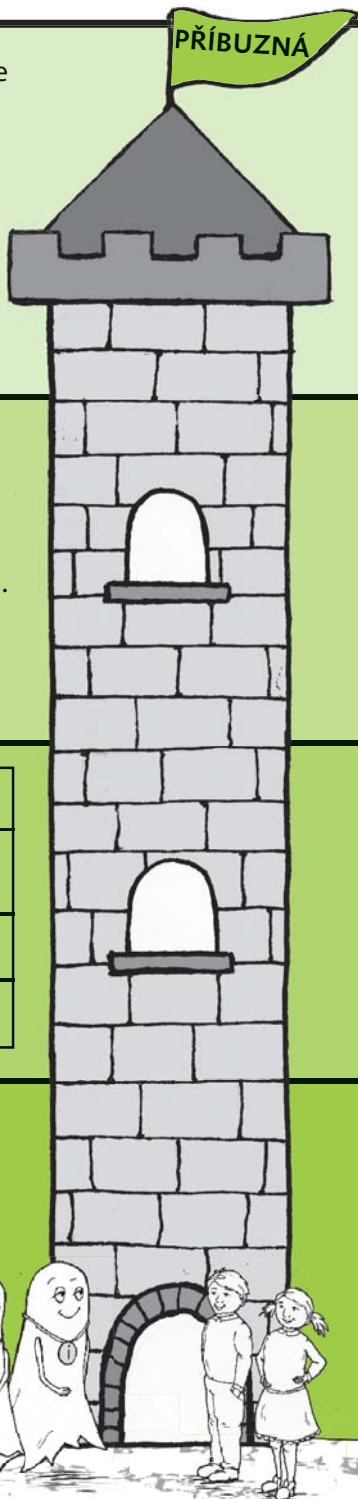
VYJMENOVANÁ SLOVA	PŘÍBUZNÁ SLOVA
MYŠ	<i>myška, myšák, myšička,</i>
	<i>myšilov, myší</i>

Nejdříve se vždy zamýšlej nad **významovou příbuzností** (jestli slova patří do stejného významového okruhu). Když si nejsi jistý/á, podívej se do pravidel pravopisu.

Snaž se příbuzná slova ke slovům vyjmenovaným uložit do paměti a postupně si je zapamatovat.

slova ke slovům vyjmenovaným.

PŘÍBUZNÁ

KROK 1 a 2: URČÍM ROD. U PODSTATNÝCH JMEN RODU MUŽSKÉHO URČÍM ŽIVOTNOST.

1. PODTRHNI V TEXTU PODST. JM. A PIŠ JE DO TABULKY.

Když napadl první sníh, vydaly se děti s duchy na nedaleký kopec, aby hradním kamarádům postavily sněhuláka. Chlapci vyváleli tři koule. Děvčata připravila mrkev, starý hrnec, kamínky místo očí a delší klacek jako koště. Rodiče se přišli na výtvar svých ratolestí podívat. Měli velkou radost. Tatínkové slíbili, že společně vyrobí budku pro ptáčky. Maminky připraví krmení.

MUŽSKÝ (ten) životný	MUŽSKÝ (ten) neživotný	ŽENSKÝ (ta)	STŘEDNÍ (to)

Kluk - vidím kluka (jiné tvary) =
podstatné jméno životné.

Strom - vidím strom (stejně tvary) =
podstatné jméno neživotné.

2. ZAKROUŽKUJ PODSTATNÁ JMÉNA ŽIVOTNÁ.

Kluk, strom, sněhulák, pařez, přítel, vlas, kámen, spisovatel, kašpárek, dub, chlapec, jetel, Honza, strašák.

KROK 3: ZNÁM VZORY RODU MUŽSKÉHO.

3. VYPIŠ ZE STR. 38 - 39 VZORY RODU MUŽSKÉHO.

ŽIVOTNÉ: _____

NEŽIVOTNÉ: _____

Pro podstatná jména rodu mužského, která končí na samohlásku, máme **pomocné vzory**:

1. končí na **-A**: vzor **PŘEDEDA** (*foťbalista*).
2. končí na **-E**: vzor **SOUDECE** (*správce*).

4. PODTRHNI TVRZENÍ, KTERÉ NENÍ PRAVDIVÉ.

Na obrázcích nejsou jenom vzory rodu mužského.

Všechny vyobrazené vzory jsou životné.

Všechny obrázky znázorňují vzory podstatných jmen.

KROK 4: URČÍM VZOR.

5. VYTVOŘ PRAVIDLO PRO URČOVÁNÍ VZORŮ. DOPLŇ TABULKU (Ž - životný, N - neživotný).

PODSTATNÁ JMÉNA RODU MUŽSKÉHO			
PODST. JM. v 1.p.č.j.	konc. 2. p. č. j. KOHO, ČEHO?	Ž/N	VZOR
<i>pes</i>			
<i>dům</i>			
<i>přítel</i>			
<i>kámen</i>			

12. PŘIŘAĎ PODST. JMÉNA Z OBRÁZKŮ KE VZORŮM.

 JIRKA JEL NA . SVÍTILO . V ŠUSTILO . PODÉL VEDLA
 CYKLOSTEZKA, KDE JEZDILY
 S A .
 NĚKDO ZAPIŠTĚL, KDYŽ PŘES BĚŽELA . JIRKA SI TOHO NEVŠÍMAL .
 TĚŠIL SE DOMŮ NA KRAJÍC A OVOCNÝ .

VZORY	PODSTATNÁ JMÉNA

13. VYPIŠ PODST. JM. V 1. P. Č. J. KE VZORŮM NA STR. 64.

S	L	A	V	N	O	S	T	I	A	T	A	B	Í	Ř	H	X	E	
K	A	L	D	A	C	R	Z	P	A	N	O	V	N	Í	K	E	J	
O	Z	V	Í	Ř	A	T	A	L	D	I	Š	A	R	T	S	Ž	Á	
N	Y	B	D	A	R	H	Š	A	V	L	E	I	Š	Y	M	Ě	T	
Ě	Í	N	Ě	N	V	E	P	O	B	L	E	D	U	L	E	V	S	
V	O	J	Á	C	I	T	C	H	E	L	Š	O	N	J	O	R	B	Z
P	O	K	O	J	E	S	V	Í	C	N	Y	Š	P	E	R	K	Y	
X	B	R	N	Ě	N	Í	J	O	L	R	O	H	N	I	Š	T	Ě	

14. DOPÍŠ VEDLE PODSTATNÝCH JMEN VZORY. DÁLE NA LINKY DOPLŇ OPOZITA + VZOR.

Start - *hrad, cíl - stroj.*

babička - _____,

dopoledne - _____,

den - _____,

nemoc - _____,

chlapec - _____,

město - _____,

večer - _____,

přítel - _____,

rodič - _____,

světlo - _____,

nerozum - _____,

nepřízeň - _____.

18. DOPLŇ KE VZORŮM VYJM. SL. NA VOLNÉ ŘÁDKY PIŠ PO 1 PŘÍBUZ. SLOVĚ K NĚKTERÉMU SLOVU VYJM.

VZORY	VYJMENOVANÁ A PŘÍBUZNÁ SLOVA
MĚSTO	
MOŘE	
KUŘE	
STAVENÍ	
ŽENA	
RŮŽE	
PÍSEŇ	
KOST	
PÁN	
HRAD	
MUŽ	
STROJ	

19. ŘEŠ RÉBUSY. U VŠECH PODST. JMEN URČUJ VZOR.

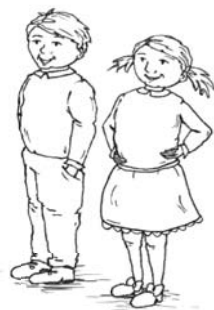
POSEL - OSEL + LÁN = _____

LETEC - LET + CHLAP = _____

KOMORA - MOR + LED = _____

CHOVATEL - CHOV + KAZ = _____

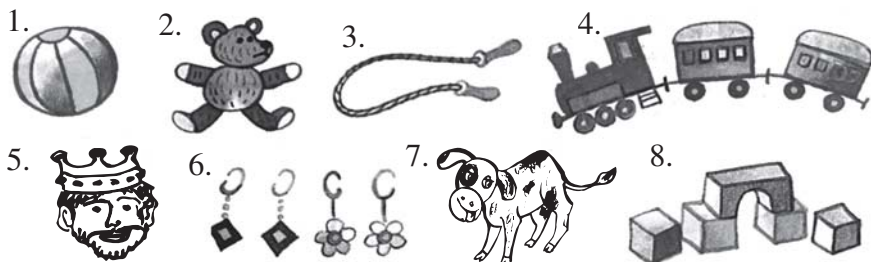
LETADLO - LET + DIV = _____

20. K PODSTATNÝM JMÉNŮM NA OBRÁZCÍCH VYBER VZOR. OZNAČENÁ PÍSMENA U SPRÁVNÝCH VZORŮ PÍŠ DO TAJENKY NA KONCI ŘÁDKŮ.

1.	H RAD	S TROJ	M UŽ	P ÁN	
2.	STROJ	PŘE S EDA	MU Ž	PÁN	
3.	M OŘE	S TAVENÍ	M ĚSTO	Ž E NA	
4.	P ÍSEŇ	H RAD	K OST	S TROJ	
5.	M UŽ	S TROJ	H RAD	PÁN	
6.	K UŘE	P ÍSEŇ	M OŘE	R ŮŽE	
7.	R ŮŽE	S OULDCE	K UŘE	M OŘE	
8.	Ž E NA	PŘE S EDA	PÍSE Ň	H RAD	

a) DO VOLNÝCH POLÍ DOPLŇ PODSTATNÉ JMÉNO, KTERÉ SE SKLOŇUJE PODLE VYBRANÉHO VZORU.

21. DOPLŇ I/Y. ŘÍKEJ SI VZORY PODSTATNÝCH JMEN.

Jelen pomohl Smolíčkovi __ před jezinkami __, děti se lekly ježibab __, kuřátko zabloudilo v obilí __, lesní víl __, létat na koštěti __, tři zlaté vlasy __, schoval se do vrb __, Popelce pomohli holubi __, ranec s buchtami __, skály __ se otevřely, prozradil tajemství __, běžel ke králi __, půl království __.

13. PIŠ, CO OSOBY NA OBRÁZCÍCH DĚLALY V PRÁCI.

LÉKAŘKY

UČITELKY

PRODAVAČKY

ošetřily, _____

14. DOPLŇ NEÚPLNÁ SLOVA. VYPIŠ VĚTY, KTERÉ SE TÝKAJÍ POUZE ZIMY.

Louky se zazelenal __. Poletoval __ první sněhové vločky.
Rozkvetl __ pampelišky. Města se zahalil __ do bílé peřiny.
Děti vytáhl __ kola. Teploty spadl __ pod bod mrazu. Malé
holčičky pletl __ věnečky z kyttek. Větve stromů se klonil __
k zemi. Zamrzlé řeky lákal __ k bruslení. Včel __ poletoval __
z květu na květ. Děvčata zkoušel __ piruety na ledě.
Mládata se vyklubal __ na svět. Vrány přiletěl __ z lesů do
měst. Děti sypal __ ptákům na krmítka. Dětská pískoviště
byl __ plná dětí. Sýkorky hledal __ krmení. Větší dívky
dělal __ mrňouskům bábovičky. Batolata měl __ radost.

15. SPOJ K SOBĚ VHODNÉ DVOJICE.

Vlci spadly.

Řidiči kvetly.

Vozy vyli.

Lékaři řídili.

Stromy vyjely.

Mosty léčili.

Podmět r. muž.
životný - **I**,
(**TI**) muži jeli.

Dny psali.

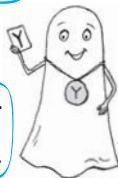
Psi mījely.

Piloti křičely.

Hlasy odjely.

Vlaky štěkali.

Hoši létali.

Podmět r. muž.
neživotný - **Y**,
(**TY**) stroje šily.

a) PŘEPIŠ VĚTY DO SEŠITU DO DVOU SLOUPCŮ (ROD MUŽSKÝ ŽIVOTNÝ, ROD MUŽSKÝ NEŽIVOTNÝ).

16. DOPLŇ DO KŘÍŽOVKY SLOVESA V MINULÉM ČASE.

Listy ze stromů

Děti

Vlaštovky

Jablíčka

Draci

Školáci

na prázdniny.

	O					L	
	P			Š		L	
	O				T	L	
		D	O			L	
L		T					
	V	Z	P	O			L

vysoko.

draky.

na jih.

TAJENKA:

--	--	--	--	--	--	--

a) PIŠ, CO DĚLALI / Y / A NA PODZIM:

Listy: _____

Zvířata: _____

Myslivci: _____

5. ZAKROUŽKUJ NA KAŽDÉM ŘÁDKU PŘÍDAVNÁ JMÉNA A UTVOŘ S NIMI VĚTY.

Škola, školní, školník, školák, školácký, školně.
Učení, naučený, učeně, učeň, učenost, vyučený.
Žákyně, žakovská, žakovsky, žačka, žakovský.
Dítě, dětství, dětsky, dětský, dětičky, dětské.

a) NAD PŘÍDAVNÁ JMÉNA PÍŠ: T (tvrdé), M (měkké).

6. DOPLŇ DO TABULKY K PODSTATNÝM JMÉNŮM RŮZNÉ TVARY PŘÍDAVNÝCH JMEN PODLE RODŮ.

TEN	TA	TO
školní rok	<i>školní</i> práce	hřiště
vzorný žák	žačka	dítě
domácí úkol	úloha	učení
třídní učitel	schůzka	klima
přísný učitel	učitelka	vedení
drzí kluk	holka	dítě
cizí jazyk	kniha	pero
nový žák	žačka	auto
skvělý výkon	práce	učení
poslední den	hodina	cvičení
první obrázek	řada	místo

a) ZAKROUŽKUJ PŘÍDAVNÁ JMÉNA MĚKKÁ MODŘE A PŘÍDAVNÁ JMÉNA TVRDÁ ČERVENĚ. ODŮVODNI.

7. VYPIŠ Z VYJMENOVANÝCH SLOV PŘÍDAVNÁ JMÉNA.

a) TVOŘ PŘÍDAVNÁ JMÉNA Z VYJMENOVANÝCH SLOV. KTERÝ OBRÁZEK DO CVIČENÍ NEPATŘÍ?

8. DOPLŇ DO ZNÁMÉ POHÁDKY PŘÍDAVNÁ JMÉNA.

_____ Karkulka šla _____ lesem.

V _____ košíku nesla _____

bábovku. Potkala _____ vlka, který sežral

_____ babičku i Karkulku. Vysvobodil je

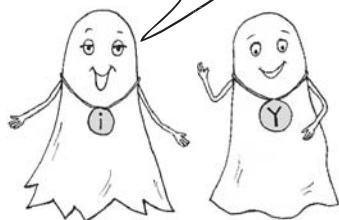
_____ myslivec, když rozpáral vlkovi jeho

_____ břicho. Nejdříve vyskočila _____

Karkulka a pak i její _____ babička.

PSANÍ I/Y KROK ZA KROKEM

Víte, děti, kde psát I a kde Y? My vám poradíme, jak na to!

TVRDÉ SOUHLÁSKY → Y/Ý → hy, chy, ky, ry, dy, ty, ny

MĚKKÉ SOUHLÁSKY → I/Í → ži, ši, či, ři, ci, ji, di, ti, ni

OBOJETNÉ SOUHLÁSKY → I/Í → bi, fi, li, mi, pi, si, vi, zi
 → Y/Ý → by, fy, ly, my, py, sy, vy, zy

UVNITŘ SLOV

KONEC SLOV

VĚTŠINA ČESKÝCH SLOV

I/Í

VYJMEN. SLOVA

Y/Ý

B
F
L
M
P
S
V
Z

PŘÍBUZNÁ SLOVA K VYJMEN.

Y/Ý

PODSTATNÁ JMÉNA

ROD STŘEDNÍ

město
moře
kuře
stavení

ROD ŽENSKÝ

žena
růže
píseň
kost

ROD MUŽSKÝ

pán
hrad
muž
stroj

PŘÍDAVNÁ JMÉNA

TVRDÁ

mladý
mladí

MĚKKÁ → I/Í

jarní

SLOVESA

PŘÍTOMNÝ ČAS → I/Í

kreslí

PŘÍČESTÍ MINULÉ

TI-dělali
TY-dělaly
TA-dělala